

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
Кафедра дошкільної освіти

ТЕМА ПРОЄКТУ

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПРИСТРОЇВ У
ОСВІТНІЙ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

МАГІСТЕРСЬКИЙ КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»

Савченко Наталії,
студентки групи ДОм-1-24-1.4з
Науковий керівник:
Гаращенко Лариса Василівна,
доцент кафедри дошкільної освіти, кандидат
педагогічних наук, доцент

Допущено до захисту
Протокол № 18 від 17.11.2025 р.

Завідувач кафедри
Олена ПОЛОВІНА

КИЇВ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК	
1.1 Нормативна база використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.....	6
ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ БЛОК	
2.1 Педагогічні умови використання цифрових пристроїв у практиці дошкільної освіти.....	18
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК	
3.1. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку	26
КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ БЛОК	
4.1 Динаміка ефективності використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Актуальність. У сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій дошкільна освіта стоїть перед викликами впровадження цих інновацій в освітній процес та має реагувати на потреби часу, реалізацію та якісні зміни, які неможливі без трансформації освітнього процесу. Зважаючи на те, що цифрові пристрої та сервіси активно використовують діти та залишаються невід'ємною частиною їхнього життя, актуальною є потреба формування у дошкільників цифрової грамоти та безпечного ставлення до цифрових технологій.

Обґрунтування теми. Цифрова компетентність у дітей дошкільного віку сприяє розвитку їхньої пізнавальної активності, формує навички роботи зі знаннями й пристроями, важливими для подальшого навчання та адаптації в сучасному інформаційному суспільстві. Водночас, надмірне або неконтрольоване використання цифрових технологій може негативно вплинути на психоемоційний стан і розвиток дітей, що вимагає створення педагогічних умов, які б забезпечували гармонійне поєднання можливостей і безпеки. Однак, попри значну кількість наукових досліджень, присвячених проблемі цифровізації освітнього процесу, деякі з них потребують уточнення та більш детального вивчення.

Наукові дослідження. Дослідження вчених: О. Кузіної, І. Колеснікова, С. Лисенко, С. Лозинської, О. Орлова, Л. Фамілярська, Т.Чашка, О. Чекан, та інших, підтверджують, що впровадження цифрових технологій у дошкільну освіту сприяє підвищенню мотивації дітей до навчання, розвитку креативності, уваги та мислення. Проте, науковці застерігають, що безконтрольне використання гаджетів є неприпустимим. Тому вони наголошують на важливості цифрової компетентності педагогів, які мають вміти ефективно інтегрувати цифрові технології в освітній процес та забезпечувати підвищення цифрової гігієни дітей.

Педагогічні умови для успішного використання цифрових пристроїв в освітній взаємодії:

- Створення безпечного освітнього середовища, яке враховує вікові особливості дітей та забезпечує помірковане використання цифрових технологій.
- Підвищення кваліфікації педагогів щодо цифрової грамотності та методик впровадження інформаційно-комунікативних технологій.
- Використання інтерактивних ігрових форм навчання, що сприяють залученню дітей у процесі засвоєння нових знань.
- Організація співпраці з батьками для формування загального підходу до використання цифрових пристроїв і розвитку цифрової гігієни.
- Регламентування часу використання гаджетів, проведення безпечних інтерактивних занять з урахуванням санітарних норм.

Таким чином, попри ризики, що виникають при впровадженні в освітній процес цифрових інструментів, науковці переконані: ефективне використання цифрових пристроїв у дошкільній освіті вимагає цілеспрямованого підходу. Він має враховувати і технологічні можливості, і психологічні потреби дітей, а також передбачає активну підтримку педагогів і батьків у цьому процесі.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.

Відповідно до мети визначено **завдання** дослідження:

1. Здійснити аналіз теоретичного підґрунтя використання цифрових пристроїв у закладі дошкільної освіти.
2. Визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.
3. Здійснити педагогічний експеримент для з'ясування рівня сформованості обізнаності та навичок використання цифрових пристроїв у дітей старшого дошкільного віку.

4. Розробити методичний супровід формування визначення рівня обізнаності та навичок ефективного і безпечного використання цифрових пристроїв.

Об'єкт дослідження – процес опанування дітьми старшого дошкільного віку цифрових пристроїв.

Предмет дослідження – педагогічні умови використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.

У ході виконання магістерського проєкту було використано дві групи методів: 1) теоретичні методи: аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація опрацьованого матеріалу наукової психолого-педагогічної літератури, нормативних документів, основних понять дослідження;

2) емпіричні методи: педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи), спостереження та узагальнення результатів для перевірки ефективності впровадження педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку; метод опитування, методи математичної статистики для кількісного і якісного аналізу емпіричних даних.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерський проєкт складається з чотирьох блоків, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 40 сторінок, з яких 31 - основного тексту.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК

1.1 Нормативна база використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку

З інтенсивним розвитком цифрових технологій та медіа-комунікацій й світ у якому перебувають сучасні люди роздвоївся, перейшовши у площину реального та віртуального світів. Ці зміни відображаються на усіх сферах людського життя та спонукають до необхідності підготовки молодого покоління до особливостей життя у такому світі.

Актуальним викликом для сучасної системи дошкільної освіти є створення нових та безпечних умов для розвитку дітей дошкільного віку, оскільки, на думку науковців, відмежувати дітей від стрімкого впливу цифрового світу неможливо (А. Варга, К. Демчик, А. Єрмоленко, А. Кулакова, О. Літіченко, С. Оковитий, О. Рейпольська, Р. Соїрук та інші). Варто зазначити і про неготовність суспільства та молодих батьків до виховання цифрової грамотності у дітей, адже дослідження свідчать, що діти з раннього віку починають користуватися цифровими пристроями та проводять багато часу за екранами (О. Близнюкова, О. Міненко, О. Петрунко, О. Чекстере та інші).

Зазначимо також, що такі науковці, як О. Бовть, С. Болтівець, Н. Бугайова, О. Янкович, наголошують на залежності сучасних дітей від гаджетів, яка поглиблюється з віком і може призвести до негативних наслідків. Разом з тим дослідження Т. Коваленко, І. Колеснікова, О. Кузіної, О. Літіченко, О. Рейпольської, О. Чекан, та інших, демонструють про ефективно організоване освітньо-інформаційне середовище і використання інформаційно-комунікаційних технологій, має позитивний вплив на освітній процес та формуванню життєвих компетентностей у цифровому суспільстві [40; 14; 46].

Регулювання використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку здійснюється низкою нормативних документів. Зокрема, у Законі України «Про освіту» цифрова компетентність визначена як

одна з основних, фундаментальних компетентностей, що включає знання, уміння, навички та способи мислення, необхідні для ефективного використання цифрових технологій [10].

У концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку, схвалена 2 травня 2025 року, дошкільнята є ціллю цієї концепції як категорія, яка потребує особливої уваги в контексті розвитку цифрових компетентностей, безпечного та ефективного використання цифрових технологій у ранньому віці. Концепція має на меті застосування доцільні межі цифрових технологій у дошкільній освіті, навчання дітей старшого дошкільного віку використання безпечного користування гаджетами [2].

У новій редакції Закону України «Про дошкільну освіту», що став чинним 1 січня 2025 року, особлива увага приділяється цифровій компетентності дітей дошкільного віку та використання цифрових технологій в освітньому процесі. Закон забезпечує формування та розвиток цифрової компетентності дошкільника як одного з ключових компетентностей сучасної освіти. Цифрова компетентність прогрес як нова форма грамотності, необхідна в ХХІ століття для життя і навчання [8].

Державний стандарт дошкільної освіти передбачає набуття дошкільниками цифрової компетентності через освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота», що дозволяє дітям адаптуватися до інформаційного суспільства з раннього віку [1].

Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, в якому встановлені вимоги до використання цифрових пристроїв, максимально допустимий час для дітей різного віку використання та вимоги до обладнання та програмного забезпечення [37; 41].

Варто зазначити, що санітарний регламент є застарілим та не відповідає на всі питання практики. Цифрові пристрої, сервіси доступні для використання у освітній взаємодії стрімко змінюються і удосконалюються. Значна кількість цифрових інструментів, гаджетів, які є невід'ємною частиною сьогодення, стає

доступною дітям, відкриваючи нові горизонти для пізнання, навчання, творчого розвитку, соціалізації та інтерактивного спілкування.

Намагаючись відповідати викликам часу МОН України видає інструктивно-методичні листи, що надають рекомендації з використання цифрових пристроїв і сервісів у освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Ці листи мають на меті заповнити прогалину між застарілими санітарними нормами та стрімким розвитком технологій і є орієнтиром для педагогів, допомагаючи їм ефективно та безпечно інтегрувати цифрові інструменти в навчально-виховний процес, враховуючи вікові особливості дітей та необхідність захисту їхнього здоров'я. У таких документах наголошується важливість застосування сучасних цифрових технологій для підвищення якості освітнього процесу, розвитку цифрової компетентності дітей та забезпечення безпечного цифрового середовища [44].

У наукових працях вчені характеризуючи сучасних дітей дошкільного віку як покоління «альфа» або ще їх називають «діти смартфонів», які народилися в епоху розквіту цифрових технологій і зазначають про значний вплив цифрових технологій, саме ця риса є визначальною і демонструє високий рівень опанування цифрової грамотності [1; 2; 3; 5; 40].

Саме тому актуальним є формування у дітей дошкільного віку цифрової компетентності, яке постає в завданнях сучасної освіти, для подальшого успішного навчання і життя в цифровому суспільстві. Враховуючи, що суспільство все більше занурюється у віртуальний цифровий світ, дошкільна освіта відіграє ключову, фундаментальну роль. Вона закладає основу цифрових компетентностей, які дозволяють дитині успішно адаптуватися та розвиватися в сучасному технологічному середовищі [47].

Намагаючись відповісти на питання використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми різного віку, їх дозування, місце серед методів, прийомів практики пропонують свій досвід, що активно обговорюється на сторінках методичних видань. Зокрема, у журналі «Вихователь-методист дошкільного закладу» в статті О. Рейпольська підкреслює що перед педагогами

та батьками постає вагоме завдання - навчити сучасних дітей дошкільного віку не тільки гратися з гаджетами, а й використовувати з користю для навчання, всебічного розвитку та формування цифрової компетентності. О. Рейпольська зазначає, що «цифрова компетентність поєднує в собі сукупність знань, здібностей, особливостей характеру та поведінки, необхідних для того, щоб використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для задоволення індивідуальних потреб і розв'язання ігрових або навчальних завдань» [5]. О. Літіченко зазначає, що у дітей дошкільного віку переважає наочно-дійове та наочно-образне мислення і щоб сформувати в дошкільників цілісні уявлення про предмети й об'єкти довкілля, можна залучати в освітній процес цифрові пристрої [25;28;27].

Серед позитивних рис використання цифрових технологій у дошкільній освіті відзначаємо, що вони дозволяють забезпечити доступність освіти, сприяє індивідуалізації та диференціації навчання, а також розвиток цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу. Це не тільки зміна підходів до взаємодії із зовнішнім світом, а й ефективний інструмент для оптимізації освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Цифровізація робить освітній процес більш гнучким до реалій сьогодення [32, с. 7; 47, с. 150; 48, с. 180].

До негативних факторів, рис використання цифрових технологій у дошкільній освіті відносимо: вплив на фізичне (на зір, поставу, тактильні відчуття тощо) та психологічне здоров'я дитини (підвищена емоційність: тривожність, агресія, дратівливість, зниження уваги, порушення сну, тощо); зменшення фізичної активності (малорухливий спосіб); зниження соціальної взаємодії дитини; розвиток емпатії [4; 39, с. 8; 22, с. 5; 53, с. 53].

Дотримання нормативних вимог щодо використання цифрових пристроїв у дошкільній освіті гарантує безпечний та ефективний навчальний процес. Впровадження законодавчих норм і рекомендацій дає можливість покращенню якості дошкільної освіти, безпечного і гармонійного розвитку кожної дитини.

Складність в тому, що дітям сьогодення дуже подобається проводити час біля екранів смартфонів, ноутбуків, комп'ютерів та інших цифрових пристроїв

сьогодення. Тому таке невинне, не контрольоване перебування біля екрана, будь-якого гаджета, «затягують» дитину в те цифрове середовище, яке здатне сформувати психологічну залежність, порушення психіки і втрати зв'язку з реальним світом. І щоб це не переросло в залежність, а навпаки слугувало розвитком пізнання дитиною нового, потрібно дотримуватися відповідних вимог, норм, які б сприяли створенню сприятливих умов для безпечного розвитку дитини, облаштування приміщень та їх експлуатація [7, с. 6; 11, с. 43; 17, с. 44; 35, с. 9].

Тому в Санітарному регламенті для дошкільних навчальних закладів затверджено наказом МОЗ України від 24.03.2016 № 234, зазначені такі вимоги:

- санітарно-гігієнічні вимоги до освітлення. Освітлення в комп'ютерних кабінетах повинні мати природне світло, для захисту від сонячних променів повинні бути жалюзі, козирки, штори або інші види захисту; санітарно-гігієнічні вимоги до освітлення. Освітлення в комп'ютерних кабінетах повинні мати природне світло, для захисту від сонячних променів повинні бути жалюзі, козирки, штори або інші види захисту;

- санітарно-гігієнічні вимоги до утримання приміщень та обладнання. Меблі повинні відповідати зросту дитини, та вимогам для дітей з ООП. Зазначаються норми розміщення телеекрана (висота, ширина) від підлоги, відстань дітей до екрану та розсаджування дітей із відповідною відстанню між рядами. В документі зазначено, яких норма потрібно дотримуватися під час перегляду телевізійних передач в денний та вечірній час;

- вимоги до розпорядку дня і навчання, організації життєдіяльності рухової активності дітей. Зазначено скільки часу та днів на тиждень дозволяється проводити і в якій формі дітям старшого дошкільного віку з використанням комп'ютерів. Також зазначені вимоги до організації робочого місця для роботи з комп'ютером. Вказана норма часу та безперервна тривалість занять та вік дітей для проведення занять з використанням електронних технічних засобів навчання (інтерактивні дошки, відеопроєктори тощо), граничнодопустимі рівні

електромагнітних випромінювань та зазначено тривалість перегляду розважальних телевізійних передач для дітей 3-4 років і 5-6 років [41].

На основі зазначеного вище, можна сказати, що діти постійно взаємодіють з цифровими пристроями, без яких на сьогоднішній день не можна уявити життя, а сучасний освітній простір інтегрує цифрові технології. Все це зумовлює необхідність нормативного регулювання, відповідності державним освітнім стандартам, нормам безпеки та психолого-педагогічним вимогам, які ставить держава та відповідає європейському розвитку сучасного суспільства [15, с. 38].

На зміну зумерам, прийшло повністю нове покоління, яке є, і вже не може бути від'ємною частиною, інтегрованих цифрових технологій – це альфа діти. Діти, життя яких вже з самого народження пов'язане з гаджетами, соціальними мережами, штучним інтелектом, яких ще називають «тими, хто народився зі смартфонами в руках» [14, с. 55].

Сьогодні впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у систему дидактичних засобів закладу дошкільної освіти є чинником інтелектуального, морального та естетичного розвитку дитини, сприяючи її залученню до світу інформації.

Цифрова прогресивність є основним чинником, який характеризує сучасних шестирічок «альфа». У Законі України «Про медіа» йдеться про те, що аудіовізуальне медіа – це надання загальній аудиторії доступу до програм, що здійснюється з інформаційною, розважальною чи освітньою метою. Щодо дитячих програм, визначено співвідношення програм на загальних каналах, більшість якого має складати українськомовний контент [9]. На думку фахівців, вона потужно впливає на розвиток і має стати одним з головних чинників забезпечення відкритості освіти і наближення змісту до потреб сьогодення. У багатьох країнах медіаосвіта функціонує як система, що стала невід'ємною частиною, з одного боку, загальноосвітньої підготовки молоді, з другого – масових інформаційних процесів. В Україні розроблення і прийняття нової Концепції для впровадження медіаосвіти є важливою складовою оновлення освіти, яка базується на вивченні та відповідності міжнародним завданням,

сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (від 17 червня 2011 р.) та Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (від 28 травня 2014 р.) [50, с. 23]. На 2021-2025 роки заплановано розвиток медіаосвіти у науково-методичне та організаційне забезпечення процесу масового впровадження медіаосвіти в дошкільних закладах.

Відповідно до Концепції впровадження медіаосвіти в систему дошкільної освіти України (2016) означена система має інтегрований характер, призначена для захисту дітей від агресивного медіасередовища, формування навичок орієнтуватися та обирати певну медіапродукцію шляхом розвитку інтелектуально-пізнавальної сфери особистості дитини [21, с. 3].

Використання в освітньому процесі елементів, медійних засобів, цифрових пристроїв, допоможе модернізувати освітню систему, наблизити до потреб сьогодення дитини та формування її майбутнього через розвиток пізнавальних інтересів. Відповідно в освітньому напрямі «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» ДСДО (2021) цифрова компетентність – пріоритетною, якою мають оволодіти діти наприкінці дошкільного дитинства [19, с. 8]. Комп'ютерна грамотність є важливою частиною життя будь-якої людини і є не виключенням й для сучасних дітей старшого дошкільного віку. Тому відповідно запитам сучасного суспільства, держава сьогодні ставить перед собою задачі розвитку цифрової компетентності у дітей.

Цифрова компетентність включає: інтерес до цифрового середовища; формування здатності самостійно пізнавати, аналізувати, створювати та свідомо споживати цифровий контент, використовуючи цифрові засоби (комп'ютер, планшет, телефон тощо) для творчої і пізнавальної діяльності; формування активно переносити пізнане у площину власного досвіду; оволодіння навичками розрізняти пізнавальний, ігровий зміст та обирати контент відповідно свого віку; розвиток цифрової грамотності та критичного мислення. У документі

«Державний стандарт дошкільної освіти» зазначається, що «цифрова грамотність» - здатність використовувати інформаційно-комунікативні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання освітніх, ігрових завдань на основі набутих елементарних знань умінь, позитивного ставлення до комп'ютерної і цифрової техніки [1].

В низці нормативно-правових документах можна проаналізувати, що «цифровізація освітньої сфери» в сучасному суспільстві є вже необхідністю. Акцентовано зокрема, у Державному стандарті дошкільної освіти, який ґрунтується на основних положеннях Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», введено освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота» (варіативна складова), що передбачає формування та розвиток цифрової компетентності дошкільника. Завдання розвитку цифрової компетентності з урахуванням вікових особливостей і потреб дитини, покладено в освітню базу чинних українських програм для дітей дошкільного віку «Дитина» (2020) [6], «Я у Світі» (2019) [54].

У освітній програмі для дітей від двох до семи років «Дитина», починаючи з старшої групи «Фантазери-мрійники» (шостий рік життя), у розділі «Соціальний світ: хто поряд зі мною» виділено підрозділ «Медіаосвіта». Завдання якого полягає у знайомстві дітей з правилами користування сучасними гаджетами; формування уявлень про види інформації і її достовірність отримання і передачі. Поставлено завдання познайомити дошкільнят з звуком, фото, відео, вмінням використовувати для створення цікавих власних медіатекстів, розвиваючи критичне мислення та дослідницьку діяльність [6].

У освітній програмі «Я у світі» (2019) у варіативній складовій, для дітей старшого дошкільного віку, визначено освітню лінію «Комп'ютерна грамота». Лінія спрямована на розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності дітей, яка зосереджується на свідомому, безпечному використанні сучасних технічних засобів для самостійного і творчого пошуку пізнання світу дітьми [54].

Також осторонь не залишаються такі програми, які були розроблені відповідно до нормативних-правових вимог, стандартів дошкільної освіти та

вікових потреб дошкільників, як парціальні програми: «Медіадошкільник» (2019) [33], «Казки і фарби» (малювання з використанням елементів медіаосвіти) (2018) [12], «Медіасвіт для дошкільнят» (2019) [35].

Ці програми орієнтовані на розвиток критичного мислення дітей дошкільного віку на їх творчу діяльність та медіаграмотність, створюючи умови перспективної взаємодії з медіа та виготовлення власного продукту.

Провідною ідеєю парціальна програма «Медіадошкільник» [33] є підбір в освітній процес ЗДО медіаосвітніх технологій, які позитивно впливають на розвиток дітей шостого року життя, розвивають їх рівень усвідомленню життєвих компетентностей та сприяють формуванню культури та аналізу медіаінформації. Так як дітям шостого року життя доступні різні види медіатексту (звуки, фотографії, зображення), то вихователі мають змогу використовувати в освітній взаємодії з дітьми різні технічні засоби, такі як фотоапарат, планшет, ноутбук та створювати разом власні медіапродукти: мультимедійні і звукомузичні проєкти, колажі та інше [33].

Основні завдання парціальної програми «Медіасвіт для дошкільнят» (2019) [35], які орієнтовані на дітей старшого дошкільного віку, а саме дітей шостого року життя, спрямовані на: формування навичок використовувати медіазасобів; створення власного медіапродукту; розвиток творчих здібностей, уяви, фантазії, критичного мислення та бажання відкриття чогось нового. Автори програми пропонують педагогам разом з дошкільниками комплексно розглядати основні медіа: книжки, радіо, телебачення, пресу, мультфільми, кіно, інтернет, рекламу, фотографію тощо та дізнатися про їх історію, будову та правила користування цими медіа. У програмі рекомендовані форми та методи роботи з тематичними плануваннями та розробкою занять, тривалість яких не повинна перевищувати 30 – 35 хвилин і проведення – 1 раз на тиждень [35].

Парціальна програма «Казка і фарби» (2019) [12] орієнтована на розвиток творчих здібностей дітей 4 – 6 років на заняттях із малювання з використанням різноманітних медіазасобів, які дають можливість розширити сприйняття різних явищ довкілля. Медіаграмотність проявляється в розумінні вихованців

декодувати, аналізувати, розрізняти інформацію та створення нової (придумувати сюжет, композицію) з використанням медіа для самореалізації та творчості [12].

Розвиток і використання новітніх медіазасобів набрав великої популярності з початку карантину Covid – 19 (2020) та набирає й надалі великого досвіду з початком повномасштабного вторгнення в нашу державу країни агресора. Одним із педагогічно-доцільною формою проведення в освітній взаємодії з дітьми шостого року життя, можна вважати віртуальну екскурсію, яка дозволяє побачити недоступні природні та соціальні об'єкти.

«Віртуальна екскурсія», як і традиційна, - організована форма освітньої взаємодії з дітьми, метою якої є ознайомлення з об'єктами довкілля, використовуючи цифрові засоби [31, с. 9]. Цікавість такої екскурсії полягає в тому, що на відміну від звичайних, віртуальна екскурсія надає можливість познайомити дітей з окремими об'єктами та явищами з якими відбуваються цікаві природні зміни, які в реальному житті не всі можуть побачити. Наприклад, народження нового життя з ікринки – пуголовка [13, с. 95]. Тому відповідно до листа МОН України Щодо організації освітнього процесу в 2024\2025 навчальному році у закладах дошкільної освіти, є актуальними віртуальні екскурсії, адже вони менш залежні від зовнішніх чинників (погоди, наявності укриття, супроводу, відстані до об'єкта) і є цікавими для дошкільнят. Незважаючи на актуальність, новизну і цікаву організаційну форму освітньої взаємодії з дітьми, до віртуальної екскурсії потрібно подбати про таймінг, який включає: тривалість екскурсії, щоб екранний час не перевищував дозволеного перебування дошкільників перед екраном, зміст повинен відповідати віку дітей та їхньому рівню знань, періодичність проведення – раз на два тижні [44].

При використанні медіазасобів в освітній взаємодії з дітьми, спричинені потребами сучасності. Тому варто звертати увагу на вміння використовувати цифрові технології та медіа, які є складником інформаційно-комунікаційної компетентності вихователя відповідно до оновленого професійного стандарту «Вихователя закладу дошкільної освіти» (2021) [42]. Відповідно до професійного

стандарту, вихователь повинен володіти навичками цифрової грамотності, вміти використовувати різноманітні цифрові технології, засоби при освітній взаємодії з дошкільниками. Адже у дітей старшого дошкільного віку, шостого року життя, відповідно освітніх програм, необхідно сформувати навички використання медіазасобів у різних видах діяльності.

Різні цифрові засоби, пристрої, технології оточують нас і з кожною епохою вносяться зміни, погляди, бачення на процеси заохочення, пізнання та дослідження дітей чогось нового незвичайними наочно-практичними методами. Одним з таких є моделювання, а з використанням цифрових пристроїв: фотоапаратів, смартфонів, смарт дошок, ноутбуків з подальшою фотофіксацією досліджуваного об'єкта перетворюється вже на фотомоделювання. Фотомоделювання дає можливість розвивати в дошкільників пізнавальні інтереси, уяву, мислення, творчість. При освітній взаємодії з дітьми з використанням цифрових пристроїв, на прогулянці, під час спостереження в природі, за допомогою фотознімків дітей відповідного об'єкта, можна створити відеоролик змін в рослинному світі (від зернинки до рослини тощо) [38, с. 298]. Мета якого буде розширення уявлень та бачення дітей про відповідні об'єкти, явища, професії, події та багато іншого. Реформування в освіті орієнтовані на розвиток дитини, виховання творчої особистості зосередженої на пошуку та самоствердженні себе у майбутньому [34, с. 5].

Використання нових засобів медіа і освітніх технологій, таких як імерсивних технологій доповненої та віртуальної реальності, в освітній взаємодії з дітьми шостого року життя, потребують правильного застосування. Так, як це зовсім нові технології і потребують дослідження, вимог та правил використання немає, але для того щоб мінімізувати негативні ризики, які впливатимуть на здоров'я та безпеку дитини. Дослідники рекомендують дотримуватися таких правил: звертати увагу на вікові та часові обмеження перебування дітей у грі – не більше 15 хвилин на день; звертати увагу на самопочуття дитини; дотримання правил фізичної безпеки [36, с. 54]. При використанні доповненої реальності необхідні такі сучасні самостійні пристрої (девайси) як: смартфон, планшет

тощо, а основними девайсами віртуальна реальність є: шоломи, рукавиці, окуляри, які повинні відповідати вимогам та правилам їх користуванням.

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ БЛОК

2.1 Педагогічні умови використання цифрових пристроїв у практиці дошкільної освіти

Сучасні цифрові технології мають значний вплив на психічне і фізичне здоров'я дітей дошкільного віку, що доведено у наукових дослідженнях медиків, педагогів, психологів. Зважаючи на раннє занурення дітей дошкільного віку в цифрове середовище важливою є роль дорослих, які знаходяться поруч з дитиною та грамотний супровід у процесі формування цифрової грамотності. Наукові дослідження доводять, вперше діти раннього і дошкільного віку потрапляють під вплив цифрових технологій у родинному колі. Сучасні батьки часто недооцінюють неконтрольований і надмірний вплив цифрових технологій на здоров'я дітей тому роль соціальних інститутів у формуванні цифрової компетентності дітей дошкільного віку, просвіти батьків і формування основ цифрової культури у сім'ї є науково обґрунтованим стратегічним завданням державної політики, що відображено у низці нормативних документів [6].

Серед ризиків використання цифрових технологій вчені виокремлюють:

- небезпечний зміст та наповнення, який може містити агресію, насильство та інформацію, яка може бути небезпечною для дитячої психіки;
- доступ до особистих даних при відсутності належного контролю дорослих над дитиною;
- ризики соціалізації - уповільнення розвитку соціальних навичок при заміні живого спілкування з однолітками віртуальними;
- інтернет-залежність;
- психічне та психологічне навантаження - погіршення концентрації уваги, затримка розвитку уяви, креативного, творчого мислення, байдужість до інших видів діяльності;

- погіршення стану здоров'я - малорухливий спосіб життя, погіршення зору, порушення постави (викривлення хребта, остеохондроз) [3].

Поруч з ризиками виокремлюють перспективи використання цифрових пристроїв і сервісів:

- розвиток цифрової компетентності, необхідної для безпечного функціонування цифрового сьогодення;
- розвиток пізнавальних здібностей та уяви за допомогою унаочнення освітнього процесу;
- індивідуалізований підхід - адаптація навчального контенту для індивідуальних потреб дитини;
- розширення кола інтересів;
- розвиток навичок ефективного організування та впорядкування інформації з подальшим сприйняттям, аналізом та застосуванням;
- забезпечення безперервності і неперервності освіти;
- стимулювання інтересу до навчання та мотивації дитини.

Зважаючи на позитивні і негативні недоліки використання цифрових пристроїв у закладі дошкільної освіти важливими є спеціально створені умови, що забезпечують належне розвивальне середовище і реалізацію освітніх завдань цифрової освіти дітей дошкільного віку.

Для визначення педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку ми проаналізували Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Концепцію виховання дітей та молоді в цифровому просторі, Концепцію цифрової гігієни, дітей дошкільного віку, Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, освітні програми та наукові дослідження з проблеми. Вище зазначене дало нам підстави визначити такі педагогічні умови.

Технічна умова. Створення безпечного, розвивального, освітнього цифрового середовища, яке б відповідало віковим особливостям дітей дошкільного віку, оснащене сучасними цифровими технологіями, наповнене

різноманітними пристроями (ноутбуки, смартдошки, планшети, телефони, тощо).

Педагогічна умова. Створення методичних рекомендацій та методичного супроводу для педагогів та батьків, спрямованих на ефективну інтеграцію цифрових технологій в освітній процес, творчого підходу, розвитку та вдосконалення знань і навичок для професійного зростання.

Освітня умова. Розробка, наповнення освітнього цифрового контенту (освітні, парціальні програми, розробка методичних вказівок, планів для педагогів щодо ефективного використання цифрових матеріалів, онлайн-ресурси та платформи), врахування принципів цифрової безпеки і цифрової гігієни, що відповідає віковим та індивідуальним особливостям дітей.

Організаційні умови. Забезпечення взаємодії між педагогами, батьками і адміністрацією освітнього закладу для координованого впровадження цифрових технологій, організація навчань і підвищення кваліфікації педагогічного складу, а також підтримка батьків у використанні цифрових ресурсів вдома.

Психологічна умова. Створення для дітей дошкільного віку комфортного емоційного клімату у цифровому освітньому середовищі, врахування вікових психологічних особливостей, запобігання інформаційного перевантаження, підтримка мотивації до пізнання та взаємодії через ігрові і творчі методи з використанням цифрових технологій.

Умова цифрової гігієни. Введення чітких норм і правил користування цифровими пристроями, дотримання режиму екранного часу, навчання дітей і батьків правилам безпечного і здорового користування цифровими технологіями [1; 8; 20; 41; 45].

Дотримання цих умов дозволить використати розвивальний потенціал цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку. З метою перевірки стану проблеми у практиці нами було організовано та здійснено педагогічний експеримент, який був виконаний у 3 етапи.

Констатувальний етап мав на меті з'ясувати рівень обізнаності дітей старшого дошкільного віку про цифрові прилади та рівень сформованості навичок ефективного та безпечного використання цифрових пристроїв.

Формувальний етап полягав у розробленні та впровадженні методичного супроводу використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.

Контрольний етап був здійснений для перевірки ефективності реалізації розробленого на II етапі методичного супроводу використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.

База дослідження заклад дошкільної освіти №60 міста Києва.

Для виконання констатувального етапу педагогічного експерименту нами було розроблено, на основі програми “Дитина” та парціальної програми з медіаосвітньої діяльності “Медіадошкільник”, опитувальник для дітей старшого дошкільного віку з визначення рівня обізнаності та формування навичок ефективного і безпечного використання цифрових пристроїв.

Опитувальник включав наступні питання:

1. Що на твою думку таке цифровий пристрій, які вони бувають?
2. Які цифрові пристрої є у тебе вдома?
3. Яким ти найбільше користуєшся?
4. Як ти вважаєш для чого вони потрібні?
5. Як можна їх використовувати?
6. Що тобі подобається дивитися чи робити на телефоні найбільше?
7. Чи говорять тобі дорослі скільки часу ти можеш проводити в телефоні, планшеті біля екрану? якщо так, то скільки?
8. Що ти відчуваєш коли дорослі просять тебе вимкнути телефон?
9. Чи розказували тобі тато або мама, як можна використовувати телефон?
10. В яких пристроях є цифрова камера?
11. Для чого і як можна використати цифрову камеру?
12. Чи вмієш ти фотографувати за допомогою телефону або іншого пристрою?

13. Чи фотографував щось самостійно?

14. Що тобі сподобалося, хотілося залишити на згадку?

Для оцінювання відповідей респондентів на питання опитувальника та для з'ясування рівня цифрової компетентності дітей старшого дошкільного віку на основі Державного стандарту дошкільної освіти, освітньої програми «Дитина», парціальної програми з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку «Медіадошкільник». Нами було розроблено критерії, показники і рівні обізнаності та формування навичок використання цифрових пристроїв їх ефективне та безпечне використання в житті.

Когнітивний критерій оцінює рівень знань дитини про цифрові пристрої, призначення, їх функції та правила безпеки:

- знання назв цифрових пристроїв;
- розуміння їхнього призначення, основних функцій;
- свідоме дотримання та розуміння правил безпечного використання.

Емоційно-ціннісний критерій оцінює емоційне ставлення дитини до цифрових пристроїв та здатність контролю власної поведінки:

- прояв інтересу до освітніх програм, розвивальних ігор;
- усвідомлення та дотримання встановлених норм часу для користування гаджетами;
- прояв емоцій на зміст контенту (позитивних, негативних);
- бажання поєднувати, чергувати гаджети з іншими видами діяльності (художньо-продуктивне, літературне, театральне образотворення, музичну, рухову, ігрову (сюжетно-рольову), пізнавально-дослідницьку, трудову та господарсько-побутову).

Діяльнісний критерій оцінює здатність дитини до практичного, відповідно до призначення, використання цифрових пристроїв:

- здатність самостійно або з допомогою дорослого користуватися цифровими пристроями;
- шукати і споживати необхідну корисну інформацію;
- дотримання правил безпеки щодо використання цифрових пристроїв;

- прояв відповідального та бережного ставлення до цифрових пристроїв;
- усвідомлене диференціювання та відбір пізнавального, ігрового контенту;
- прояв своєчасного завершення роботи з цифровим пристроєм

Відповідно до виокремлених критеріїв і показників обізнаності та сформованості навичок використання цифрових пристроїв у дітей старшого дошкільного віку було розроблено три рівні сформованості цифрової грамотності: високий, достатній, недостатній (таблиця 2.1).

Високий: знає, називає, розуміє їх призначення та функції, свідомо дотримується правил безпеки поводження, усвідомлює негативні наслідки надмірного використання, демонструє самостійність, позитивне ставлення у практичних діях з цифровими пристроями, здатна контролювати час та з легкістю замінює гаджет на інші види діяльності.

Достатній: має загальні, поверхневі уявлення про цифрові пристрої, їх використання, функції та безпечне використання, частково дотримується правил, виконує найпростіші операції та потребує постійного батьківського контролю.

Недостатній: не розрізняє пристрої, їх призначення та не усвідомлює правила безпечного користування, демонструє залежність від гаджетів, нехтує обмеження в часі, наявний емоційно нестабільний стан та не проявляє бажання до інших видів діяльності).

Таблиця 2.1

Критерії	Рівні		
Когнітивний	Високий	Достатній	Недостатній
	Дитина правильно називає пристрої, розуміє їхнє призначення і може пояснити основні правила безпеки.	Дитина називає деякі пристрої, але має поверхневе уявлення про їхні функції та безпечне використання.	Дитина не розрізняє пристрої, не розуміє їхнього призначення та не усвідомлює правил безпеки

Продовження таблиці 2.1

Емоційно-ціннісний	Дитина демонструє відповідальне ставлення, здатна контролювати час використання пристроїв і віддає перевагу іншим захопленням.	Дитина частково дотримується правил, але потребує постійного контролю з боку дорослого.	Дитина демонструє залежність від гаджетів, ігнорує обмеження в часі та не виявляє інтересу до іншої діяльності.
Діяльнісний	Дитина самостійно використовує пристрій, орієнтується в інтерфейсі і виконує поставлені завдання.	Дитина виконує найпростіші операції, але потребує постійної допомоги та контролю.	Дитина не володіє базовими навичками, її дії хаотичні.

У дослідження взяли участь – 21 дитина старшого дошкільного віку. Варто відзначити, що під час опитуванні нами було з'ясовано, що у 95,24% дітей вдома є мобільний телефон (самартфон), а у 4,76% - планшет, якими, зі слів дітей, вони користуються.

Аналіз результатів опитування показав (Рис. 2.1), що більшість дітей старшого дошкільного мають достатній рівень обізнаності та сформованості навичок використання цифрових пристроїв (57,14%), що показує позитивний напрямок у формуванні цифрової грамотності дітей. Проте значна частина потребує посиленого супроводу (28,57%) для підвищення рівня обізнаності використання цифрових пристроїв та формуванню цифрової компетентності у

дітей, вказує на недостатнє розуміння функцій, призначення та високі ризики емоційної залежності від гаджетів. Найменший відсоток дітей (14,29%) показав високий рівень, який засвідчує, що діти знають і свідомо використовують пристрої з дотриманням правил цифрової гігієни. Ці результати слугують основою для планування подальших кроків у формуванні та розвитку цифрових компетентностей з урахуванням індивідуальних потреб дітей.

Рис. 2.1. Результати рівнів сформованості цифрової грамотності

Результати свідчать, що, незважаючи на те, що діти хоч і знайомі з гаджетами, мають їх удома та користуються ними, вони потребують цілеспрямованого розвитку через ігрові методики, створення педагогічних умов і методичного супроводу адже більшість дітей сприймають цифрові пристрої переважно як засіб для ігор та розваг. Це підтверджується відповідями дітей, які вказують на необхідність контролю та розвитку навичок ефективного і безпечного використання гаджетів у дітей дошкільного віку, спрямованих на формування компетентності когнітивних, емоційних і діяльнісних. Тому перед нами постало завдання показати дітям, що гаджет є не тільки “іграшкою”, а неймовірним помічником, який можна використати для пошуку нової інформації, розвитку творчих здібностей та спілкування з навчальною метою. Це допоможе сформувати ставлення до цифрових технологій як до ефективного засобу розвитку, а не лише джерела задоволення.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ БЛОК

3.1. Експериментальна перевірка ефективності використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку

Для перевірки ефективності виокремлених педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку було розроблено і виконано формувальний етап педагогічного експерименту.

Метою формувального етапу педагогічного експерименту було – створення педагогічних умов та організація освітньої взаємодії з дітьми дошкільного віку для формування цифрової компетентності з використанням цифрових пристроїв. Завдання цього етапу було:

1. Планування та підбір завдань при освітній взаємодії з дітьми, використовуючи цифрові пристрої.
2. Розроблення алгоритмів освітньої взаємодії з дітьми з використанням цифрових пристроїв.
3. Організація моніторингу та оцінювання ефективності впровадження в освітній процес цифрових пристроїв.
4. Забезпечення партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Формувальний етап експерименту був здійснений впродовж березня-липня 2025 року. У ньому взяли участь 21 дитина старшого дошкільного віку та батьки закладу дошкільної освіти міста Києва №60.

Організація освітньої взаємодія з дітьми старшого дошкільного віку відбувалась з використання цифрового пристрою – мобільного телефону та його основних функцій (фото-, відеозйомки, гри, прослуховування та перегляд медіатекстів) та була побудована на основних дидактичних принципах з дотриманням Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів (2016):

Принцип доступності: цифрові пристрої повинні відповідати віковим, фізіологічним та психологічним особливостям дошкільників, бути простими та доступними;

Принцип наочності: спрямований на підвищення мотивації, спонукають дітей дошкільного віку до активної пізнавальної діяльності через дії, спостереження, експерименти;

Принцип науковості: цифрові технології повинні базуватися на достовірних, науково обґрунтованих досягненнях, фактах, враховуючи особливості дитячої психології;

Принцип зв'язку з життям: використання цифрових пристроїв в освітньому процесі має бути інтегрованим з повсякденним життям, досвідом, потребами та інтересами дитини.

Принцип свідомості: розуміння призначення цифрових технологій, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків процесу створення продукту і кінцевим результатом, використовуючи цифрові пристрої з дотримання правил безпеки.

Принцип індивідуального підходу: врахування індивідуальних особливостей, потреб і рівня розвитку дитини.

Для формування у дітей старшого дошкільного віку навичок ефективного і безпечного використання мобільного телефону з пізнавальною метою нами було запропоновано низку завдань:

1. Спостереження та фотофіксація за допомогою мобільного телефону змін, які відбулися в природі: ознаки весни; світ тварин (свійських та диких).
2. Розгляд дітьми власних фотознімків, з подальшим обговоренням аналізом емоцій, які в них виникли під час процесу.
3. Пошук дружби і її фотофіксація: розуміння дітьми, що таке дружба і яка вона повинна бути.
4. Перегляд і відбір знімків для створення фотоколажів на тему: «Світ тварин. Зоопарк», «Дружба – це...».
5. Створення листівки з фотографій для друга.

6. «Від зернинки до рослинки» - регулярне фотографування процесу вирощування рослини. Створення серії знімків росту рослини.

7. «Краса в маленьких речах» - заохотити і звернути увагу дітей на деталі, які їх оточують, з подальшою фотофіксацією об'єкта, який їм сподобався.

До завдань “Від зернинки до рослинки” та “Світ тварин. Зоопарк очима дітей” були залучені батьки. Їхнім завдання було:

- спостереження за дитиною та оцінка її зацікавленості при виконанні поставлених завдань;
- обговорення з дитиною та візуальне порівняння фотознімків для визначення вміння візуально порівнювати та оцінювати прогрес процесу росту рослини;
- технічна підтримка: при необхідності і проханні дитини допомогти зробити фото;
- цифрова організація: створенні папки «Галереї фото» для структурування фотознімків дитини;
- комунікація, супровід дитини: відправлення файлів фотоматеріалів з метою освоєння навичок безпечного та цілеспрямованого обміну інформацією та презентації результатів своєї роботи.

Також, був розроблений і впроваджений проєкт “Дружба - це”, він мав на меті: розвинути базові навички дітей — вміння співпрацювати та підтримувати один одного, проявляти емпатію, вчити помічати прояви дружби в повсякденному житті (спільні ігри, підтримка, посмішки, допомога); сприяти формуванню у дітей розуміння поняття дружби через особисте спостереження, аналіз дружніх взаємодій з подальшою фотофіксацією, а також організація створення своїх сюжетних кадрів дружби з подальшим створенням кінцевого продукту – фотоколажу.

КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ БЛОК

4.1 Динаміка ефективності використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку

Відповідно до логіки педагогічного експерименту для з'ясування якісних і кількісних змін у результаті дослідження було здійснено його контрольний етап.

Метою контрольного етапу було здійснення для перевірки ефективності реалізації розробленого на II етапі методичного супроводу використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку.

Для дослідження було використано повторне опитування дітей старшого дошкільного віку для визначення змін рівня цифрової компетентності після педагогічного експерименту. Для зіставлення даних та обґрунтування висновків експерименту було використано опитувальник, який включав такі ж питання, як і на констатувальному етапі.

У результаті повторного опитування було з'ясовано, що рівень цифрової грамотності після планування та підборі завдань підвищився (Рис.4.1). Діти старшого дошкільного віку на контрольному етапі мали такі результати: достатній рівень цифрової грамотності 66,67%, високий рівень – 28,57% і найменший відсоток дітей (1 дитина з особливими освітніми потребами) – 4,76%.

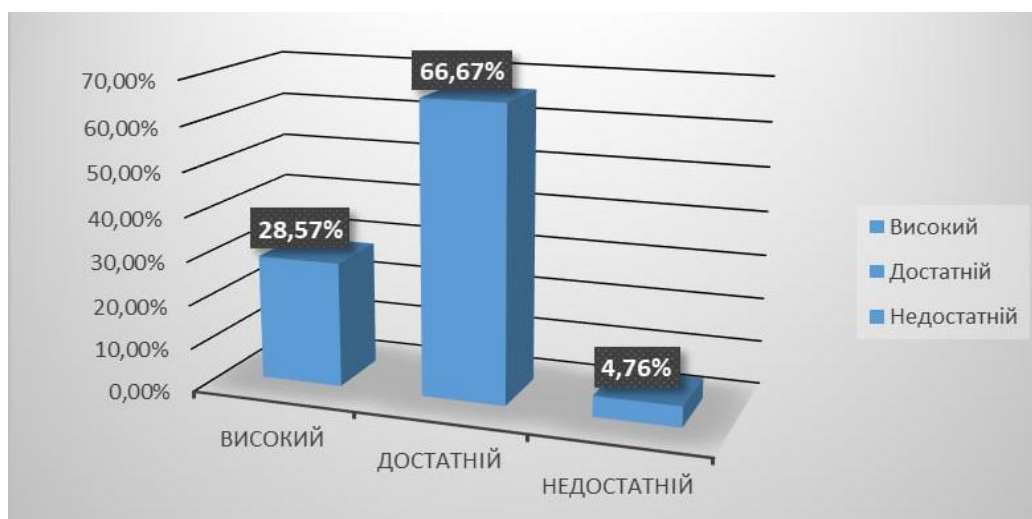

Рис. 4.1. Результати контрольного етапу дослідження рівнів цифрової грамотності у дітей

Отже, отримані результати дають нам можливість вважати, що розробленні та апробовані алгоритми при освітній взаємодії з дітьми з використанням гаджетів, організація моніторингу та оцінювання ефективності впровадження цифрових пристроїв в освітній процес, а також забезпечення методичного супроводу та партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, сприяють підвищенню рівнів цифрової компетентності дітей дошкільного віку.

Важливо зазначити, що після контрольного етапу перевірки рівня цифрової грамотності у дітей змінився, призвели до значущих змін у рівні підготовки дітей, що відображається на діаграмі (Рис.4.1). Отримані результати моніторингу підтверджують позитивну динаміку сформованості цифрової компетентності у дітей старшого дошкільного віку: достатній рівень зріс з 57,14% до 66,67%, тобто збільшився на 9,53%. Позитивні результати ми отримали і на високому рівні – на 14,28% більше. Відповідно цього недостатній рівень значно зменшився на 23,81%. Цей кількісний показник переконливо свідчить про високу ефективність психолого-педагогічного супроводу дитини у формуванні її безпечної цифрової компетентності.

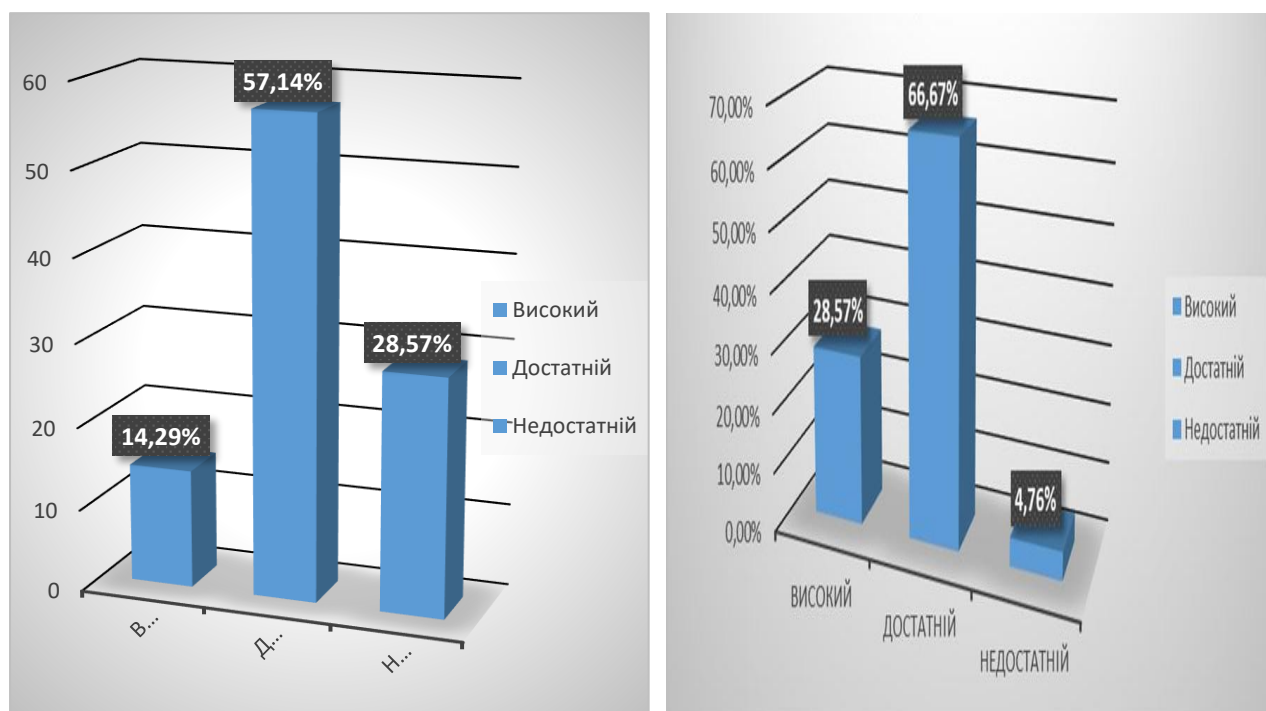

Рис. 4.2. Результати констатувального етапу та контрольного етапу дослідження рівнів цифрової грамотності у дітей

На основі результатів дослідження дає підстави стверджувати, що розроблений методичний посібник для ефективного і безпечного впровадження цифрових пристроїв (смартфони, планшети тощо) та розвитку цифрової компетентності у дітей старшого дошкільного віку буде для батьків та вихователів закладів дошкільної освіти

ВИСНОВКИ

Отримані результати засвідчили вирішення завдань дослідження та дозволили зробити такі висновки.

1. Результати аналізу теоретичних джерел підтвердили актуальність та необхідність інтеграції впровадження цифрових пристроїв в освітній процес закладів дошкільної освіти, проте за умов методичної виваженості, дотримання правил безпеки, з урахуванням вікових особливостей дітей, а також активної підтримки педагогів і батьків у цьому процесі. На основі результату аналізу наукової літератури, практики дошкільної освіти визначено фактори негативного впливу цифрових пристроїв на фізичний, психічний, соціальний розвиток дітей дошкільного віку, адже кількість цифрового контенту зростає щодня, відслідковування його якості стає складнішим. Крім цього з'ясовано, що дотримання нормативних вимог щодо використання цифрових пристроїв у дошкільній освіті гарантує безпечний та ефективний освітній процес. Оскільки цифрові технології в дошкільній освіті допомагають готувати дітей дошкільного віку до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

На підставі аналізу наукових праць з'ясовано сутність основних понять дослідження – «цифрова грамотність», «цифровізація», «цифровізація освітнього процесу», «цифрова компетентність дітей дошкільного віку».

2. На основі аналізу нормативно-правової бази, теоретичних джерел та практики використання цифрових технологій в дошкільній освіті було визначено комплекс педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку: технічні, педагогічні, освітні, організаційні, психологічні та умови цифрової гігієни. Ці умови містять, як організаційний, так і змістовий аспекти: цілеспрямований вибір контенту, регламентування часу, підготовка педагогів та супровід, співпраця з батьками.

3. Визначено критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний) та показники рівнів обізнаності та формування навичок використання цифрових пристроїв їх ефективне та безпечне використання в житті, що ґрунтуються на

врахуванні поняття «цифрова компетентність», вимог Державного стандарту дошкільної освіти, Концепції виховання дітей та молоді в цифровому просторі, Концепції цифрової гігієни дітей дошкільного віку, Санітарного регламенту ЗДО, на вивченні наукових праць, що визначають теоретичні засади та прикладні аспекти формування ключових компетентностей, зокрема цифрової.

За результатами констатувального етапу експерименту встановлено домінування у дітей старшого дошкільного віку достатнього рівня обізнаності про цифрові прилади та сформованості навичок ефективного та безпечного використання цифрових пристроїв. Під час формувального етапу експерименту відбувалася реалізація визначених педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку. Підтверджено, що педагогічні умови доцільно впроваджуються за дотримання принципів створення здоров'язбережувального середовища в ЗДО. Практичним результатом формувального етапу експерименту стало розроблення методичного посібника для вихователів та батьків. За результатами контрольного етапу експерименту зафіксовано істотну позитивну динаміку рівнів цифрової грамотності у дітей старшого дошкільного віку. Експериментально підтверджено ефективність обґрунтованих педагогічних умов використання цифрових пристроїв у освітній взаємодії з дітьми дошкільного віку. Створення педагогічних умов, планування, розроблення алгоритмів та підбір завдань для дітей, з використанням цифрових пристроїв (смартфону, цифрової камери), під час освітньої взаємодії та співпраця з батьками підвищили рівень цифрової компетентності у дітей старшого дошкільного віку.

4. Розроблений методичний супровід став практичною основою для формування і дітей дошкільного віку обізнаності та практичних навичок ефективного та безпечного використання цифрових пристроїв, які сприяють їхньому пізнавальному, комунікативному, соціальному та креативному розвитку в умовах інформаційного суспільства. Дієвими методами роботи виявилися такі: метод проєктування та фотомодельовання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко Т. К., Лохвицька Л. В., Руденко Ю. А., Дудник Н. А. Використання ІКТ для формування здоров'язбережувальної компетентності старших дошкільників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. № 81 (1). С. 15–35.
2. Бабюк Т. Й., Пукас І. Л., Каньоса Н. Г., Галаманжук Л. Л. Цифрові технології в дошкільній освіті: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 122 с.
3. Вербівський Д., Басюк Н., Бенедисюк М. Цифрова компетентність дітей дошкільного віку як категорія педагогічної науки. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Вип. 11(1). С. 11–15.
4. Виховання дітей та молоді у цифровому просторі: посібник. Упорядники: К. О. Журба, Л.В. Канішевська, Р. В. Малиношевський, Н. В. Харченко, С. В. Федоренко. Київ: НАПН України, 2022. 124 с.
5. Дидактичний супровід освіти дітей раннього і дошкільного віку: методичний poradnik для батьків. Методичні рекомендації. Упорядник: С. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с.
6. Дитина Освітня програма для дітей від двох до семи років. Упорядники: В. О. Огнев'юк, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна та ін. ; наук. ред. Г. В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 440 с.
7. Добрун Н. Розвиток цифрової компетентності старших дошкільників під час навчання в закладі дошкільної освіти. Укладання комп'ютерно-ігрового комплексу. Кривий Ріг: КДПУ, 2022. 67 с.
8. Закон України “Про дошкільну освіту”. Документ №3788-IX, чинний, поточна редакція - прийняття від 06.06.2024 року від 01.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
9. Закон України “Про медіа”. Документ № 2849-IX, чинний, поточна редакція - прийняття від 13.12.2022. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

10. Закон України «Про освіту». Документ № 2145-VIII, чинний, поточна редакція – прийняття від 05.09.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

11. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ : Центр вільної преси, 2012. 431 с.

12. Казки і фарби: парціальна програма розвитку творчих зданій дітей 4-6 років на перервах із малювання з використанням елементів медіосвіти. Упорядники: Т. М. Чашка /за заг. ред. О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, 2018. 204 с.

13. Коваленко О. В. Використання віртуальних екскурсій як сучасних форм організації навчального процесу. *Інноваційна педагогіка. Теорія і методика професійної освіти*. 2019. Вип. 9. С. 94–98.

14. Коваленко О. В., Літіченко О. Д., Сопова, Д. О. Співпраця закладу дошкільної освіти з родинами вихованців в умовах пандемії 2020-2021 років. *SWorldJournal*. 2021. Вип. (9 (2)). С. 53-59.

15. Коваленко О. В., Кудак В. В. Інтерактивні технології як засоби освітнього процесу закладу дошкільної освіти. *Молодий вчений*. 2023. Вип. 7(119). С. 37-41.

16. Коваленко Т. М. Використання ІКТ у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку. Впровадження та поширення інформаційно-комунікаційних технологій у робот дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю: тематичний збірник праць. Рівне: РОІППО, 2015. 85 с.

17. Козак Л. В., Іваненко Н. В. Використання доповненої реальності як засобу пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип. 13. С. 43–52.

18. Колеснікова І. В., Орлова О. А. Цифровізація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 50. С. 188-191.

19. Комп'ютерні технології у роботі з дітьми : навч. посіб. Упорядник: Н. П. Пихтіна. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 87 с.

20. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Київ: Національна академія педагогічних наук України. 2021. 52 с.
21. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). Упорядники: Л. А. Найдьонової, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
22. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Київ: “Інтерсервіс”, 2022. 52 с.
23. Кузіна О. Т. Формування пізнавальної активності у дітей шостого року життя засобами медіа в умовах закладу дошкільної освіти: дис... доктора філософії. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2024. 296 с.
24. Літіченко О. Д. Повх К. М. Фотомистецтво як засіб розвитку художньо-творчої активності дітей дошкільного віку. *Modern engineering and innovative technologies*. 2021. Вип. 17(4). С. 6–10.
25. Літіченко О. Д. Навчаємо дітей спостерігати: два прийоми. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2022. Вип. 5. С. 2-5.
26. Літіченко О. Д. Вирушаємо на Марс, або Віртуальна екскурсія в дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. № 11. С. 27–31.
27. Літіченко О. Д., Проценко Т. В. Цифровий освітній контент для дітей раннього і дошкільного віку. *Grail of Science*. 2023. Вип. 33. С. 358–364.
28. Літіченко О. Д. Світ в об’єктиві, або фотомодельовання в дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. Вип. 4. С. 36–40.
29. Літіченко О. Д. Чарівний світ доповненої реальності в дитячому садку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2024. № 3. С. 49-53.
30. Літіченко О. Д. Формування самостійності дітей дошкільного віку у художньо-продуктивній діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024. Вип. 4. с. 394-405.
31. Матвієнко С. І. Віртуальні екскурсії як засіб ознайомлення старших дошкільників з рідним краєм. Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи : в 2-х ч. Житомир : Левковець, 2022. 90 с.

32. Медіаграмотність і критичне мислення в закладі дошкільної освіти. Навчально-методичний посібник. Упорядники: О.В. Волошенюк; В.Ф. Іванова; Г.А. Дегтярьова Київ: АУП, ЦВП 2020. 79 с.

33. Медіадошкільник: парціальна програма з медіаосвітньої діяльності для дітей старшого дошкільного віку (6-й рік життя). Упорядники: Г. А. Дегтярьова, О. С. Тарасова, А.П. Фоменко / за заг. ред.: О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 118 с.

34. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд. Упорядники: В. Іванов, О. Волошенюк, Л. Кульчинська, Т. Іванова, Ю. Мірошніченко. 2-ге вид., стер. Київ : АУП, ЦВП, 2012. 58 с.

35. Медіасвіт для дошкільнят : парціальна програма для дітей старшого дошкільного віку. Упорядники: за заг. ред.: О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 98 с.

36. Міненко О. О., Близнюкова О. М. Дослідження особливостей користування гаджетами дітей дошкільного віку. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2023 .Вип. 2. С. 53–61.

37. Наказ Міністерства охорони здоров'я України: Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань, від 01 серпня 1996 року № 239, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29 серпня 1996 року за № 488/1513.

38. Олійник Д. С. Формування медіаграмотності у дітей дошкільного віку на базі закладу дошкільної освіти. *Science and innovation of modern world : The 5th International scientific and practical conference (January 25–27, 2023)*. Cognum Publishing House, London, United Kingdom, 2023. С. 296–300.

39. Організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей раннього та дошкільного віку: методичний посібник. Упорядник: С. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с.

40. Пономаренко Т.О., Левчук М. Л. Теоретичне підґрунтя формування цифрової компетентності дітей дошкільного віку в освітньо-інформаційному середовищі *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. Вип. 12. С. 717-727.
41. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: наказ МОН України від 24.03.2016 р. № 234.
42. Про затвердження професійного стандарту « Виховател закладу дошкільної освіти» : наказ МОН України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21.
43. Рейпольська О. Д., Гавриш Н. В., Канішевська Л. В. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Київ: НАПН України. 2021. 52 с.
44. Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024/2025 навчальному році: МОН України 2024. 14 с.
45. Розпорядження Кабінету Міністрів України, від 2 травня 2025 р. № 432-р. Про схвалення Концепції цифрової гігієни дітей дошкільного віку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2025-%D1%80#Text>
46. Савінова Н., Стаєнна, О. Як удосконалити ІК-компетентність педагогів: практичні поради й інструменти діагностики. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. Вип. 10. С. 8-14.
47. Суятинова К. Формування цифрової компетентності дітей дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2022. № 44. Т. 2. С. 148–151.
48. Фамілярська Л. Л. Інтеграція цифрових технологій в освітнє середовище закладу дошкільної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2021. Вип. 11. С. 174–183.
49. Холодова М. Вплив медіакультури на розвиток емоційного інтелекту дитини дошкільного віку. *Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів. Національний авіаційний університет*. Київ: НАУ, 2016. С.104.
50. Хріник Є. О. Підготовка майбутніх вихователів до формування медіакультури у дітей старшого дошкільного віку : дис. ... канд. пед. 13.00.08.

Кривий Ріг, 2023. 237 с.

51. Чекан О. І. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу. Київ: Навчальний посібник, 2015. 184 с.

52. Чекан О. Формування інформаційної та комп'ютерної грамотності дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 1. С. 144–146.

53. Шинкар Т. С. Профілактика екранної залежності в дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. №1. С. 52–56.

54. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. Упорядники: О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін. Київ: МЦФЕР-Україна, 2019. 488 с.

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. (2021 р.). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Кабмін схвалив Концепцію цифрової гігієни дошкільнят. URL: <https://imi.org.ua/news/kabmin-shvalyv-kontseptsuyu-tsyfrovoyi-gigiyeny-doshkilnyat-i68087>

3. Критерії якості дошкільної освіти. Звіт за результатами дослідження в межах міжнародного проекту «Міжнародні критерії якості дошкільних освітніх програм»(2018). URL: <http://ussf.kiev.ua/images/news/2019.09.17.pdf>

4. Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні. URL: <https://drive.google.com/file/d/1FaHMGzuNdJenXPZWd4dBT4haN6z36uKG/view>

5. Рейпольська О. Комп'ютерна грамота для старших дошкільників. URL:
<https://emetodyst.expertus.com.ua/918213>

6. Стаття: 5 способів використання технологій у дошкільному класі. URL:
<https://www.lillio.com/blog/5-ways-to-use-technology-in-a-preschool-classroom>